

Talent și spontaneitate în opera poetică a lui Al. O. Teodoreanu

Drd. CULACHE (COSTEA) Selena
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

***Abstract:** Al. O. Teodorescu, best known as a subtle writer and humorist, is classified as poets leaders of the Romanian Life magazine during her rising. Speaking strictly from his work in verse, we find that poetry belongs to the whole being Al. O. Teodoreanu: one has thought, facial expressions, gestures, in a word, breathe poetry. However, it leaned more towards oral poetry, which promotes meetings with friends lovers of literature, from parties or bars Being a poet of nature and love, his poetry is characterized by sophistication, wit and intellectual elegance. Excels in humorous verse and poetic creation and a whole guided by the famous verse of Horace, which has been a belief: that resists fading poems written by consumers of water.*

Key words: poetical work, humor, talent, parody, spontaneity.

Filele de istorie literară stabilesc începutul carierei poetice a lui Al. O. Teodoreanu în 1919, în nr.15 al revistei „Însemnări literare”, cu poezia „Din umbră”. De altfel, aceeași perioadă a debutului o indică însuși poetul, în 1959, într-un curriculum vitae, în care-și confirmă intrarea în rândul poezilor de 40 de ani. Cu toate acestea, prima semnătură oficială apare cu puțin timp înaintea înrolării pe front, în 1916, în nr. 11 al ziarului „Capitala”, cu sonetul unei iubiri neîmpărtaşite, „Iubirea mea”. După cum avea să-i mărturisească mai târziu, printr-o scrisoare, lui Cezar Petrescu, acest sonet provine din caietele vechi cu poezii ale sale, pe care le compunea în momentele de inspirație.

Al. O. Teodoreanu nu cochetează ocazional cu rima, ci scrie versuri pe un segment lung de timp, cu puternice influențe din literatura europeană. Volumele sale au particularități individuale, diferind în stil și abordare, unele de altele. Astfel, poeziile cuprinse în volumul „Caiet” au fost scrise într-o perioadă îndelungată de timp, care a durat aproximativ două decenii.

Poeziile de început, apărute în cele trei titluri: „Cântecele toamnei”, „Foi îngălbenite” și „Creionări”, lasă să se întrezărească profilul fin al unui poet sentimental, al cărui suflet firav este încercat de sentimente de nostalgie, delicatețe și melancolie. Decorul romantic, cuprinzând colțuri de natură (copaci goi, parcuri cu alei și cu fântâni arteziene), reliefează caracteristici ale simbolismului.

În „Cântece de ospiciu”, autorul schimbă registrul, fiind influențat în scrierea versurilor de dadaism. „Permanentei veselii și buneii dispoziții proprii liricii lui Păstorel, i se adaugă logica absurdului”¹⁷⁴. Cântecele de ospiciu pot fi încadrate în categoria parodiilor, adresate dadaștilor și visătorilor suprarealiști. Relevantă, în acest sens, este poezia Soldatul.

Din versurile poetului nu lipsește nici abordarea cronicărească, pe care o întâlnim în „Din ctitorii străbune” și „Cu ghitara”. Deși tematica poeziei impune un registru grav, solemn, în scrierea poeziilor cu caracter patriotic, Al. O. Teodoreanu reușește să-și păstreze stilul jovial care l-a consacrat și care-l caracterizează, de altfel, și-și pune amprenta prin structurarea unei poante, a unei vorbe de duh, care smulge zâmbete cititorilor și-i asigură originalitatea și unicitatea:

„În Hronic vel postelnicul Bulbuc,
Ce-au scris cu cinste și cu adevăr,
Au pomenit, la curtea lui Ciubăr,
De-un măscărici, anume Vălătuc. (...)”

Ci măscăriciul, pehlivan de soi,
C-un sfredel spintecând butoiu-n burtă,
Sugea c-un pai și se făcea că-i turtă,
Pînă s-au scurs tot vinul din butoi.

Gealații, aprigi, mormăiau în barbă,
Înfrișoși de-așa bețivănie,
Și nu vedeau, privind cu hainie,
Pe dedesubt, cum curge vinu-n iarbă.

Iar măscăriciul s-au lungit pe spete,
Zicând că mult îi place așa vin,
Și jale-i e că prea i-au dat puțin,
Și lui acuma tare-i este sete.”¹⁷⁵

Referindu-ne la originalele și inegalabilele ca valoare versuri ale lui Păstorel Teodoreanu, nu putem omite spumoasele epigrame și parodiile care i-au asigurat notorietatea și l-au ajutat să treacă testul timpului. În micul volum intitulat „Trei fabule”, au fost adunate cele câteva opere de acest gen pe care le-a scris.

Feericul întâlnit în „Rodia de aur”, pe care a compus-o împreună cu Adrian Maniu se regăsește în „Cântecele toamnei”.

---

¹⁷⁴ Handoca, Mircea, *Al. O. Teodoreanu. Păstorel*, Ed. Litera, București, 1975, pag. 75

¹⁷⁵ Al. O. Teodoreanu, *Versuri*, Ed. Minerva, București, 1972, pag. 83

De asemenea, influențele scriitorilor simbolști francezi, precum Régner, Verlaine sau Samain sunt sesizabile în nostalgia autumnală din poeziile lui Teodoreanu. Reprezentativă, în acest sens, este poezia „Final”:

„De amintiri mi-e gândul plin,
Ca plopul plin de ciori,
Cînd nouri trec și nouri vin,
De fum, pe lacul de rubin,
Șovăitori.

S-a dus și toamna cu lumini
De verde mort și aur viu,
În păr cu struguri purpurini,
Lăsînd în mine și-n grădini
Pustiu.

De-acum și lacul va-ngheța,
Cînd cea din urmă frunză va
Cădea din ramuri pîlpăind,
Ca tu să simți în urma ta
Tăcerea-ntinsă ca o nea
Și ciorile jelind.”¹⁷⁶

„Lied” este poezia în care se simte pregnant influența lui Verlaine, prin intonația cu care alege să-și exprime sentimentele. Versurile scurte, finalizate parcă brusc în consoanele dentale t și r îi asigură poeziei un caracter dur, din care răzbat durerea și tristețea:

„Toamna a trecut
Peste parcul mut.
Tainicule dor,
În zadar te-alint!
Trandafirii mor
Visurile mint.”¹⁷⁷

Eleganța intelectuală și spiritualitatea sunt cele două caracteristici fundamentale întâlnite în arta poetică păstoreliană. E. Rostand este, de asemenea, un influencer al scrierilor lui Teodoreanu. Beneficiind de o aleasă educație primită atât în familie, cât și în perioada școlarității, tânărul Al. O. Teodoreanu are șansa de a-și însuși în profunzime atât limba, cât și literatura franceză, ceea ce l-a ajutat în realizarea câtorva traduceri impecabile.

---

¹⁷⁶ Al. O. Teodoreanu, *Versuri*, Ed. Minerva, București, 1972, pag. 26-27

¹⁷⁷ Al. O. Teodoreanu, *Versuri*, Ed. Minerva, București, 1972, pag. 20-21

Tânărul Păstorel se făcea îndată remarcat pe la diverse reuniuni și ocazii, recitând cu talent teatral, din versurile marilor clasici de origine latină. De altfel, din versul cuprins în volumul lui Horațiu, pe care la loc de cinste l-a ținut pe masa de lucru până la finalul vieții, și-a făcut un crez, conform căruia poeziile compuse de consumatorii de apă nu au succes și rezistență în timp. Evident, această ipoteză este amuzantă și ușor snoabă.

Epoca vremii și-a selectat atent numele cu greutate în sfera scriitorilor, fiecărui nume sonor creionându-i-se câteva trăsături defnitorii. Astfel, Mihail Sadoveanu s-a impus prin toată ființa sa drept un maestru în arta cuvântului, la Topîrceanu ieșea mereu la iveală sentimentul continuu de tristețe absolută, Mihai Codreanu era neîntrecutul sculptor de reci sonete. Aceștia și multor alora li se alătură imaginea jovială a lui Păstorel Teodoreanu, la care spontaneitatea își dă mâna cu talentul și-i facilitează un halucinant joc de cuvinte, care aduce buna dispoziție, restaurează echilibrul sufletec și seninătatea privirilor.

Poate cu cel mai mare entuziasm și efervescență scrie despre cele două slăbiciuni ale sale: vinul și melodioasa chitară. Acestea sunt ingredientele care garantează reușita unui chef, a unei seri pline de bună dispoziție, de la care, nelipsit, este lăutarul țigan. Personajele poeziilor din ciclul „Cu ghitară”, prin detaliile pe care ni le pune la dispoziție poetul, sunt lesne de recunoscut în operele altor scriitori. De exemplu, țiganul lăutar este reprezentarea lui Laie Chiorul din versurile lui Octavian Goga. Simplitatea eroticii coșbuciene se oglindește subtil în cântecele poetului de la Rășinari. Identificăm în poezie prezența unui refren, care o împinge tot mai mult spre zona cântecului. Același personaj de origine minoritară, țiganul, îi îndeamnă pe tinerii boieri să se bucure de aroma fermecătoare a vinului și să asculte, cu plăcere și voie bună, cobza cu acorduri săltărețe. Este o atmosferă de basm, desprinsă parcă din lumea lui Harap- Alb, în care toți sunt aidoma lui Setilă, trăind bucuria momentului în picătura de vin, aducătoare de vioiciune și plăcere.

Vinul ocupă un loc aparte în poetica autohtonă. Despre petrecerile bachice sau doar despre aleasa licoare au vorbit în versuri neoanacreontice voci cu răsunet în literatura românească. Unii au fost fascinați de paleta atrăgătoare de culori a licorii desprinse, parcă, din soare, alții i-au elogiât gustul desăvârșit, iar alții i s-au lăsat pradă și au trăit cu intensitate starea de euforie pe care le-a oferit-o cupa plină, transformându-se în cântăreți veritabili ai vinului. Fie că bem vinul dintr-o oală de lut, musai să fie nouă și din lut roșu, cu Dabija Vodă sau la Hanul Ancuței, fie că ne gândim, alături de Eminescu, la viteazul Ștefan cel Mare și Sfânt care după ce-i risipea pe turci își trăgea sufletul c-un pahar de Cotnari, fie că ne delectăm, cu scrierile cu iz bachic ale lui Anton Pann sau ale lui Barbu Paris Mumuleanu, ajungem tot la oenologul consacrat al țării, la Păstorel Teodoreanu. El bea cu pasiune și scrie cu plăcere. Pentru Teodoreanu, vinul capătă o altă semnificație:

„Află, bînd paharul
Mic, dar venerabil,
Că nu-i vin Cotnarul,
E soare potabil.”¹⁷⁸

Volumul „Vin și apă” abundă în spumoase epigrame, majoritatea fiind brodate prin cârciumi și restaurante, pe bilete de autobuz, pe șervețele sau pe pachete de țigări, fapt ce caracterizează spontaneitatea și originalitatea poetului. Nicăieri în literatura română nu ni se mai relevă un poet cu o astfel de manifestare. La Păstorel, scânteia poetică nu ține cont de ambient sau de împrejurări. Inspirația îl vizitează oriunde, în orice context. Cu mare priză la public, epigramele șarmantului Păstorel erau sarea și piperul petrecerilor și al reuniunilor. Se transmiteau pe cale orală, îmbrăcând, adesea, haina unor strigături din popor.

Toamna este simbolul despărțirilor la Teodoreanu. Este anotimpul asociat tristeții, când poetul se simte aidoma unui copac gol, a cărui din urmă frunză, smulsă nemilos de vânt, își începe drumul spre pământ.

Păstorel Teodoreanu nu se dezice de romantismul cu specific ieșan care i-a acaparat, pe rând, pe toți poeții moldoveni. Îi cade și el victimă, dar rafinatul amoretat își preamărește iubita în tonuri atât de fine și de elegante, încât această modalitate de exprimare îi asigură unicitatea în literatură. Stilul moldovenesc este lesne recunoscut în felul în care eminescianismul este transpus în discreta și grațioasa atitudine curtenitoare față de ființa iubită. Sentimentalismul originar se lasă descoperit și în poezia erotică a lui Al. O. Teodoreanu, unde iubirea își găsește culcușul prielnic la țară, în cadru natural, în apropierea unui vechi conac:

„Era,
Aminte de-ți aduci,
O zi de toamnă mohorîță,
Cu nori de plumb, pe-un cer de tuci,
Și pîclă- scrum trecut prin sîță,
Pe-aleele de nuci. (...)
Și ne-am oprit lîngă hamac,
La gura grotei de cleștar
Din dosul vechiului conac.
Privirea ta, ca un tîlhar,
În suflet îmi intra pe brînci.”¹⁷⁹

Poet desăvârșit, Teodoreanu își selectează atent cuvintele, așezându-le unele lîngă altele aparent în mod natural, dar, în esență, cu o mare precizie a limbii: moldovenismele provenite din limbajul rustic uzual (tuci, pîclă, sîță, brînci), alăturate cu finețe lîngă neologismele „mohorîță”, „alee”, „cleștar”,

---

¹⁷⁸ Teodoreanu, Al. O., *Inter pocula*, Ed. Dacia, Cluj, 1973, p. 92

¹⁷⁹ Al. O. Teodoreanu, *Versuri*, Ed. Minerva, București, 1972, pag. 12-13

„conac”, „tîlhar”, le asigură chiar și textelor sobre ale lui Păstorel Teodoreanu un iz ușor parodic. Poezia „Final” pune în valoare maniera particulară a discursului său poetic, care constă în oralitatea de natură umoristică a versurilor păstoreliene. Păstrându-și nota hazlie care l-a consacrat, Al. O. Teodoreanu va fi poetul care va străluci în scrierea versurilor comice. Particularitatea scrisului său este capacitatea de a broda frumos, într-un mod original, cuvinte provenite din alte limbi (turcisme, franțuzisme etc.), pe care le stăpânește la perfecție, intrate în vocabularul limbii române, sudate de expresii pur românești. Rezultatul? Superbe peisaje verbale, care ilustrează fuziunea dintre orientalism și moldovenism, dintre occidentalism și moldovenism. Sugestivă, în acest sens, este poezia „Soliman- Ali- Fistic”.

Alături de bunul său prieten, George Topîrceanu, Al. O. Teodoreanu aduce în atenția publicului cititor stilul parodic cronicăresc, pe care l-au inserat atât în versuri, cât și în proză. Talentul lor este cu atât mai evident, cu cât niciunui alt scriitor care i-a succedat nu i-a mai reușit acest lucru. O încercare nereușită a făcut și Mateiu Caragiale în „Pajerele”, dar la el oralitatea este gravă și rigidă. Dimpotrivă, Păstorel Teodoreanu își păstrează jovialitatea, dând un aer vesel versurilor și asigurându-le o lectură plăcută și ușoară.

Talentul și originalitatea lui Al. O. Teodoreanu constau tocmai în aceea că el are abilitatea, asemeni unui magician, de a scoate din condei, ca din joben, în văzul tuturor, sprintene și fermecătoare catrene. De cele mai multe ori, jocurile surprinzătoare de cuvinte reprezintă eticheta sa de recunoscut epigramist. Păstorel a fost prințul neîncoronat al epigramei în literatura română. Nota definitorie a epigramelor rămâne, fără dubii, parodia la adresa vinului. Fie că scrie în limba strămoșească, în dulci și evidente accente moldovenești, fie că apelează la limba lui Verlaine, pe care o cunoaște până în cele mai fine detalii, Al. O. Teodoreanu îi închină vinului catrene memorabile. Deși este evidentă aplecarea sa înspre Cotnari, elogiază și aromele Odobeștilor, ale Cabernetului sau Merlotului.

„Dragi podgoreni, luați aminte,
Când pregătiți un roș „Bordeaux”
Că taina e în trei cuvinte
Deci: Cabernet, Malbec, Merlot.”¹⁸⁰

Poet desăvârșit, Al. O. Teodoreanu nu urmează o singură traiectorie, o direcție unică. Are abilitatea de a acoperi o paletă largă de modalități de scriere: condeiul său lasă frumoase urme de vers alb, dar în poeziile sale mustesc dadaismul, dar și parnasianismul, se întrezărește și suprarealismul, dar și simbolismul. E greu să-l descrii pe Păstorel Teodoreanu. Este o însumare de sentimente. E un buchet de zâmbete. E o sumă de vorbe de duh. E așa cum doar

---

¹⁸⁰ Teodoreanu, Al. O., *Inter pocula*, Ed. Dacia, Cluj, 1973, p. 147

George Călinescu știe să-l caracterizeze: „Păstorel e sentimental, entuziast, energetic, mușcător, biciuitor, dramatic, frenetic, e însuflețit de toate pasiunile umane în tonalitatea sublimului, dar le dezumflă pe toate cu un calambur, fără a le batjocori. El are ardoarea lui Ionel Teodoreanu, la care s-a adăugat însă inteligența și hotărârea dezinteresată de a nu se lua în serios până la capăt.”¹⁸¹

Bibliografie:

- Călinescu, George, *Cronică literară*, în *Adevărul literar și artistic*, nr.791, 2 februarie 1936
Handoca, Mircea, *Al. O. Teodoreanu. Păstorel*, Ed. Litera, București, 1975,
Handoca, Mircea, *Pe urmele lui Al. O. Teodoreanu- Păstorel*, Editura Sport și Turism, București, 1988
Teodoreanu, Al. O., *Inter pocula*, Ed. Dacia, Cluj, 1973;
Teodoreanu, Al. O., *Versuri*, Ed. Minerva, București, 1972

---

¹⁸¹ Călinescu, George, *Cronică literară*, în *Adevărul literar și artistic*, nr.791, 2 februarie 1936